

Підозрілі особи. Анна Мельникова
27.02.2023

[Олександра Пономаренко](#)

«Підозрілі особи» — серія матеріалів, в якій «Люк» [знайомить](#) вас із роботами художників, дизайнерів і фотографів.

Цього разу під підозру попала харківська фотографка Анна Мельникова. Весь березень і квітень 2022-го вона знімала воєнний Харків, потім додала до чорно-білих плівкових фотографій кольору і квітів. Так народилась серія про надію, що місто знову оживе.

«Люк» розпитав Анну Мельникову про те, як і де вона «зустріла» повномасштабну війну, кольорово-квіткові світлини та новий експериментальний фотопроект, в якому фотографії доповнює музика.

Жінка-митець

Скільки себе пам'ятаю, завжди була у творчості. Хоча я і не з творчої родини, але з дитинства ходила у художню школу, малювала. Батьки підтримували мене в цьому. У 2001 році я пішла навчатися на «архітектуру» [кафедру архітектури в [Харківському національному університеті міського господарства імені О. М. Бекетова](#) — «Люк»], та згодом зрозуміла, що Гауді з мене не вийде. Хоча отримала диплом і п'ять років працювала архітектором. Шукала себе в інших галузях і поступово прийшла до фотографії.

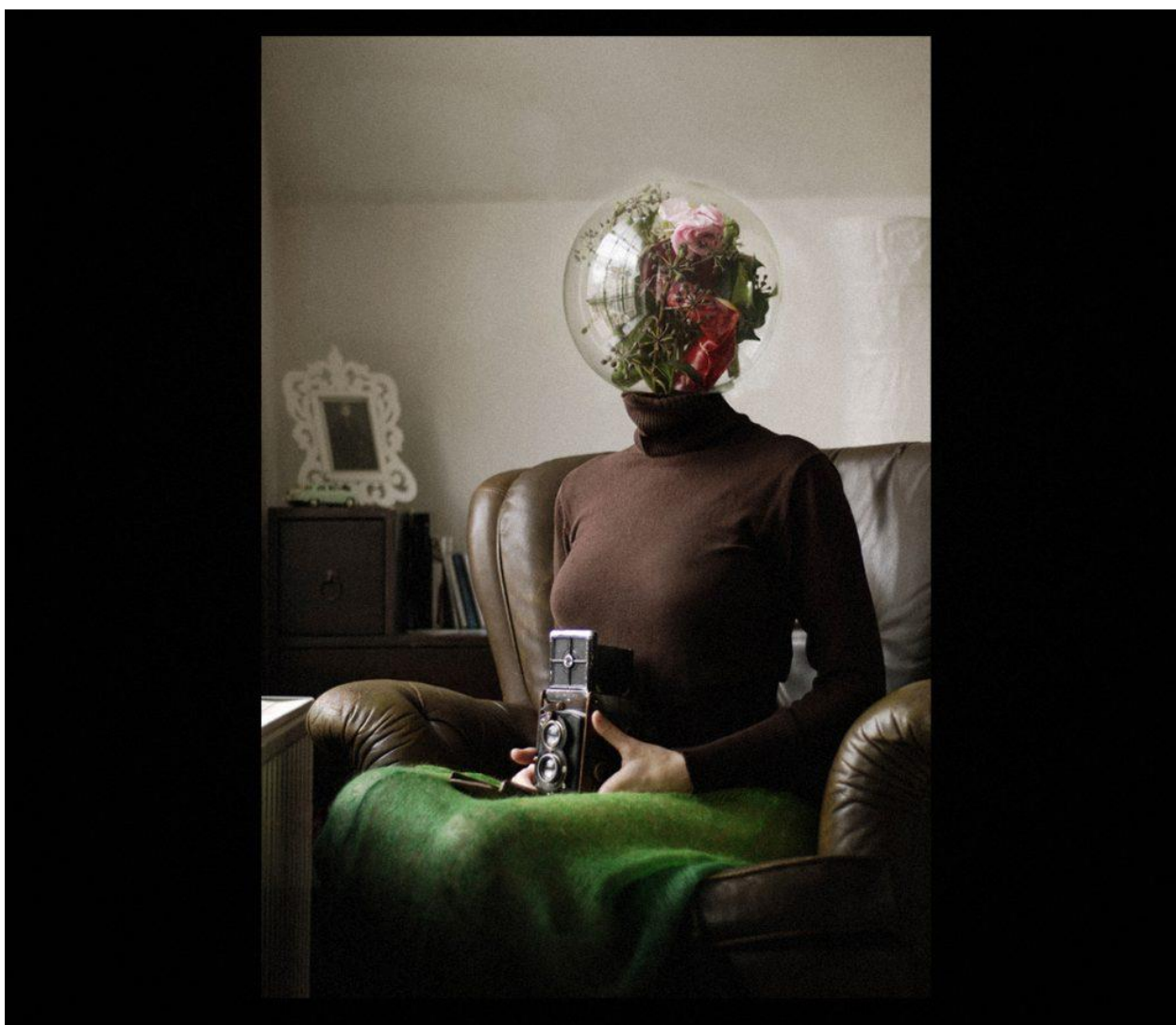
Мої пошуки припали на час, коли була популярна цифрова фотографія. Я довго обирала, де саме навчатимусь фотомистецтву. Їздила до різних академій на дні відкритих дверей, спілкувалась із викладачами.

Дивилась виші в Європі, але умови в деяких місцях були надскладні. Навчання у Празі коштувало близько 10 тисяч євро на рік, я не могла таке дозволити. Або був мовний бар'єр — у Німеччині і Франції викладають тільки державною мовою.

Саме в Нідерландах я знайшла ідеальне для себе місце. Мені тоді було 25 років. Вступила до Королівської академії мистецтв на другу вищу освіту (бакалавр з фотомистецтва). Навчалась безкоштовно, по гранту.

В академії були надзвичайні амбіції, хотілося зробити щось масштабне, але пізніше почала реалістично сприймати себе і свої можливості. Проте, зважаючи на те, скільки подій відбулось і як з плином часу змінився мій стиль, техніки, які використовую, теми, які обираю — мені важко сказати, що я фотограф. Іноді називаю себе англійською — *visual artist* або *lense based artist* (той, хто працює з оптикою), бо зараз багато експериментую в різних напрямках.

Гадаю, краще сказати: «Я — жінка-митець». Що може бути складнішим?

Автопортрет

Погане кіно, яке досі триває

Коли почалось повномасштабне вторгнення, я була в Харкові. За відчуттями — це було як якесь погане кіно, яке все ще триває. Досі важко прийняти реальність. З

одного боку, ти все одно маєш продовжувати жити, з іншого — все рухнуло. Хаос, незрозуміло, як бути далі.

24 лютого 2022-го я мала відкрити свою виставку в Муніципальній галереї. Після перших вибухів вирішила поїхати у передмістя до батьків, а мені телефонувала колега і питала, чи буде відкриття. Звісно, всі були в шоці і не знали, як реагувати. Буквально ввечері, за день до війни, [ми завершували монтаж експозиції](#), пили вино, пам'ятаю той теплий вечір. А вранці вже їхали хто куди.

Я одразу зрозуміла, що буду знімати [фотографувати місто — «Люк»]. Не могла стояти осторонь, бо якщо є ресурс — треба його використовувати. Робота дає енергію, а камера ніби захищає від цієї реальності. Коли дивишся в об'єктив, підходиш до зйомки прагматично.

Світлини з виставки City No name, 2022

Воєнний Харків у кольорах і квітах

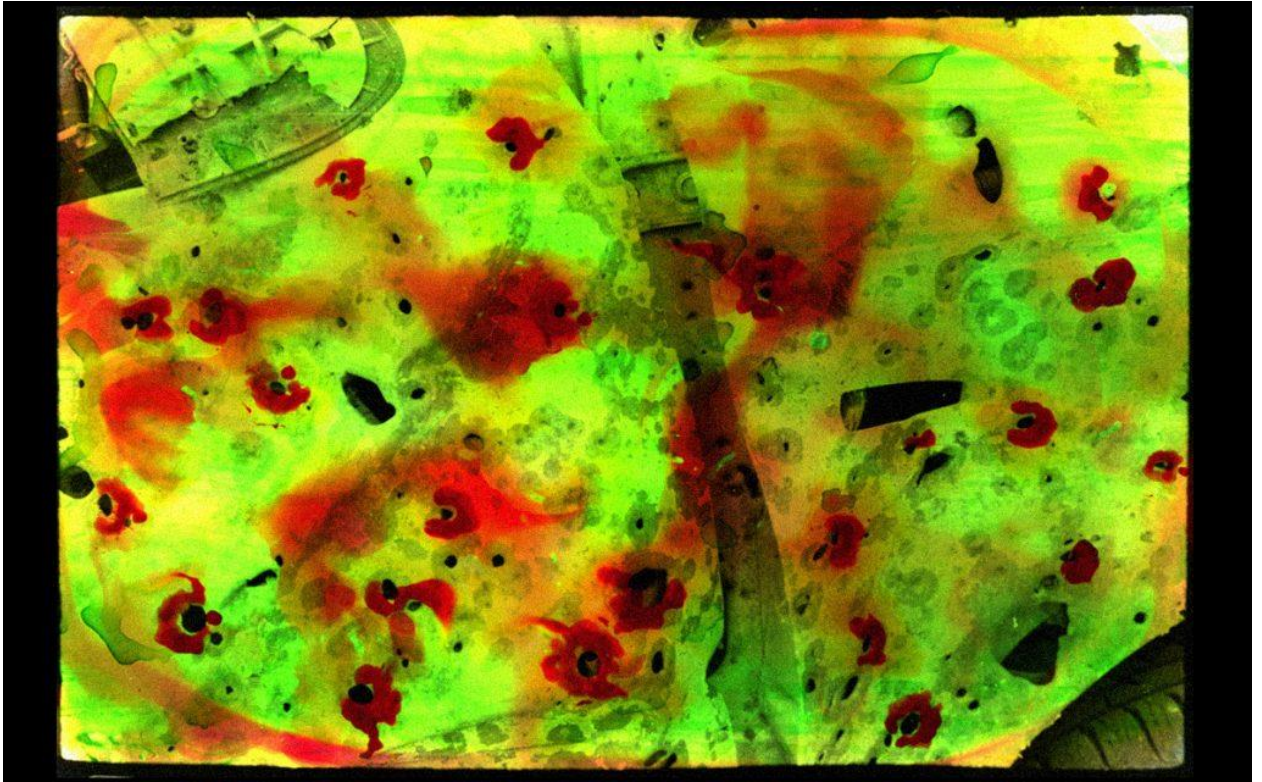
Я багато думаю про слова Енді Воргола. Він казав, що якщо бачиш щось жахливе багато разів, згодом перестаєш звертати на це увагу.

Воргол реалізував цю ідею так: друкував маленькі мозаїки із зображенням катастроф на величезних пано. Здалеку людина не могла розгледіти, що там зображено, але, подивившись краще, переймалась трагедією.

Я захотіла відзняти понівечений Харків, але додати до світлин кольору. Так, аби, коли дивишся на фото здалеку, теж здавалось, що місто живе і чарівне.

Фотографувала у березні і квітні 2022-го. Знімала все на чорно-білу плівку. З обробкою кольором почала експериментувати у травні, коли приїхала до резиденції у Німеччині.

Перша світлина, яка нашттовхнула мене на думку про цю серію — кадр з крилом автомобіля з дірками від куль. Я розмалювала автомобіль зеленим, а постріли — червоним як поле з квітами. Після того вирішила додати кольору до інших кадрів, це було щось нове для мене.

Машина, яку обстріляли росіяни. Березень 2022. Кольоровий друк

Навіть не знаю, як назвати цю техніку з кольором. Вона така непередбачувана, що важко уявити фінальний результат. Мала тільки три кольори: зелений, жовтий, червоний. Змішувала їх. Спочатку було важко, незвично: фарба швидко висихала на папері, деякі кадри були зіпсовані. Потім вже до кольору вирішила додати щось «живе» — рослини.

На фото з білими квітами я використала технологію «фотограми». Все дуже просто: розміщуєш на фотопапері будь-що (ті ж квіти, наприклад) і далі експонуєш у темній кімнаті як зазвичай. Місця, де лежали квіти, залишаються білими, бо туди не потрапляє світло.

Цей фотопроект — як очікування іншої весни, думаєш: *«Ще трішки, “от 2-3 тижні”, все налагодиться»*. Я не можу без надії, тому, показуючи Харків таким — з квітами, у кольорі — все-таки вірю, що він оживе, як раніше.

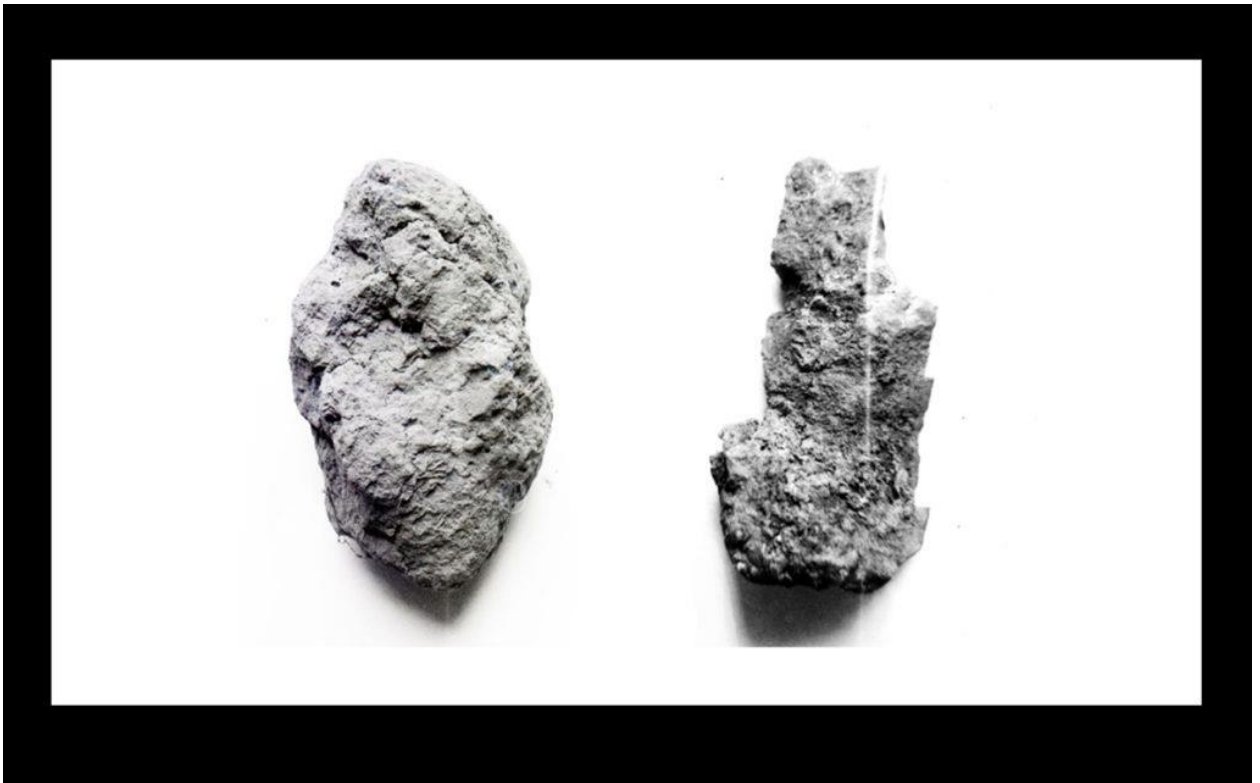

Харків, весна 2022. 35mm film, фотограма, розмальовка на класичному аналоговому принті

Любов до природи

В Німеччині я познайомилась із одним нідерландським митцем, який попросив мене зробити світлини для його проєкту. Для нього він особистий, присвячений його батьку, який все життя працював на землі, на фермі.

Одна з моїх улюблених фотографій — шматок глини з батьківської ферми, поруч із уламком ракети, який я знайшла в центрі Харкова. Глина тут дуже по формі нагадує серце. Це дуже символічно для мене.

Світлина з виставки Harvest, 2022 (Німеччина)

Я люблю природу. Мій будинок в Харкові стоїть біля лісу, я обожаю гуляти в парках. Війна ніби намагається забрати це. Вже не можна так вільно сходити на природу, завжди є небезпека [за статистикою, 30% усієї площі України (174 тисячі квадратних кілометрів) [потенційно забруднені вибухонебезпечними предметами](#) — «Люк»].

Мене засмучує це. Наша земля має народжувати життя. А вона, навпаки, несе смерть. І багато людей навіть не підозрюють про це.

Життя у мистецтві

Я живу тільки мистецтвом. Все, чим я займаюсь, так чи інакше пов'язано з фотографією, виставками, мистецькими заходами.

Ще у 2020, коли була пандемія, я заснувала організацію Ukrainian Women Photographers Organization. Це спочатку була [група в Facebook](#), яка потім стала великим ком'юніті. Я займаюсь кураторством, намагаюсь допомогти українкам розвинути у сфері фотографії, даю поради. В Муніципальній галереї ми представили проєкт-виставку «Сто жінок», над яким працювали під час локдауну.

Проект «Щоденник. Приватне та публічне». Chotyrbok Sofia

Також я викладаю в Харківській державній академії дизайну та мистецтв. Раніше проводила для студентів виїзні резиденції, за кордоном і в Україні. Зараз це все на паузі, уроки проводимо по відеозв'язку. Маю авторські курси з портретної фотографії.

Колись була зфокусована суто на портретній зйомці. Тепер вже трішки відійшла від цього, більше експериментую (фотографую здебільшого природу або архітектуру). В портретах мені важко експериментувати, бо потрібно бути постійно в діалозі з моделлю, ви працюєте «50 на 50».

Фотографія з музикою

Наразі я займаюсь великим фотопроектом, який пов'язаний із людьми та музикою. Назва амбітна — «Звуки Всесвіту» (Sound of the Universe).

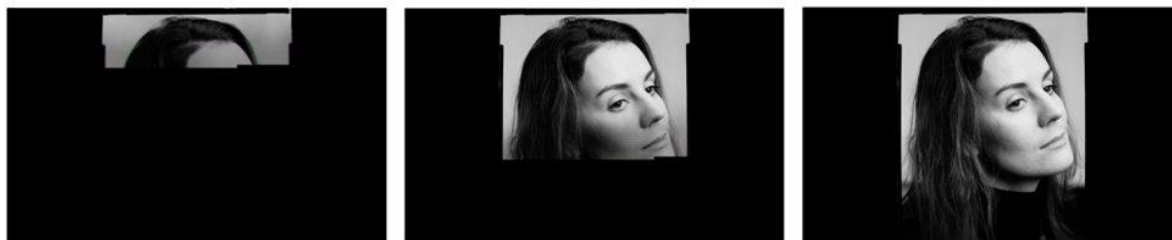
Ідея проєкту прийшла ще у 2017 році в резиденції у Бельгії. Чомусь тоді мене цікавили оточуючі звуки. Наприклад, я сиджу в барі: нічого не розумію, що говорять люди, але мова нагадує певну мелодію або ритми. І я для себе на диктофон записувала звуки в різних локаціях.

Тоді замислилась — чи можна зробити світлину, яку можна не просто побачити, а почути? Адже в багатьох людей є вади зору, тому, фотовиставки — це захід не для всіх. Як можна вирішити це?

Вже в Харкові я познайомилась із музикантом, композитором Максимом Тряновим. Він допоміг у технічному сенсі, сказав: *«Можна написати програму, яка буде переводити пікселі в певні звуки»*. І ми спробували зробити кілька кадрів. Я знімала

музикантів, бо хотілось «почути» людину, яка присвятила себе музиці. Це щось таке, що неможливо побачити, абсолютно магічне.

Так народилась перша серія портретів українських музикантів. Кожна світлина супроводжується звуком. Мелодії абстрактні, але темп чи різкість звуку різні, тому кожна людина «звучить» по-своєму, залежно від характеру або навіть настрою, в якому перебувала під час зйомок.

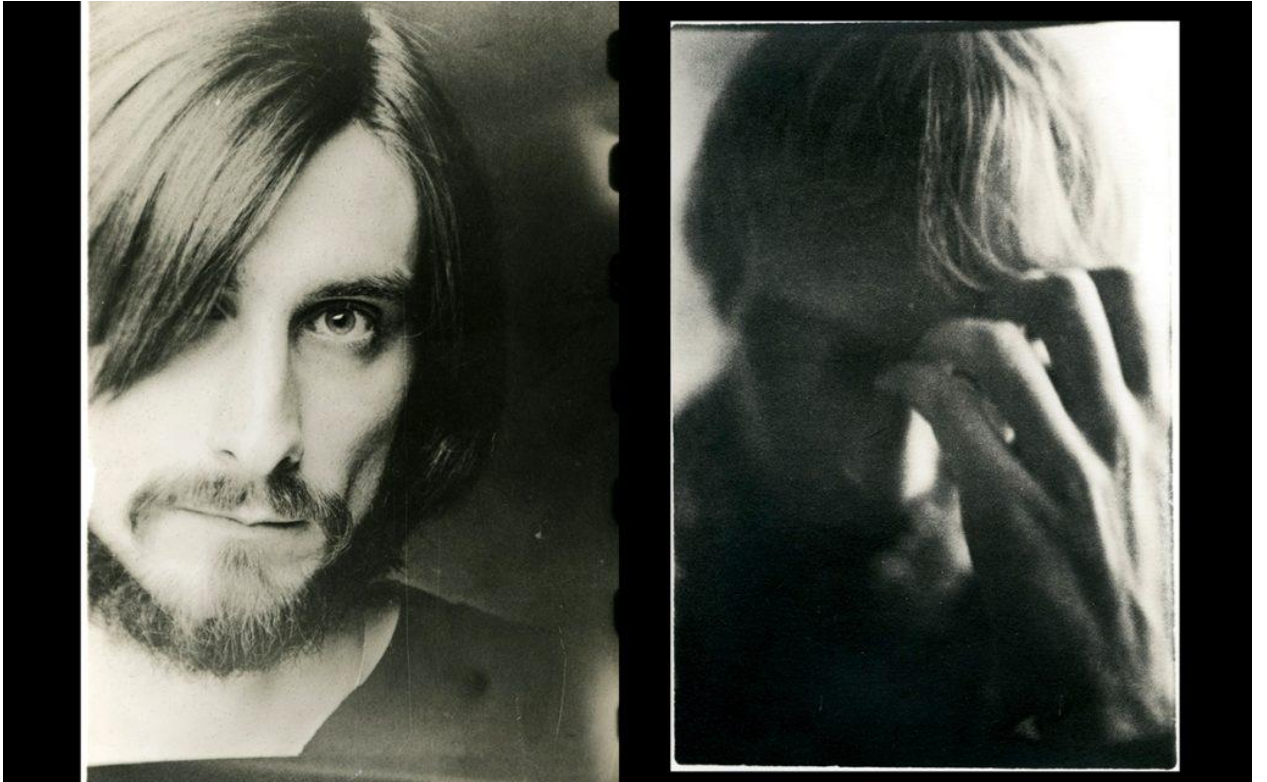
Процес сканування для проєкту «Звуки всесвіту» (Sound of the Universe)

Зараз, у Німеччині, я працюю в творчій резиденції. Фотосвітлини «Звуки Всесвіту» планую представляти там же, на фестивалі Seeing Sound влітку.

Хоча це амбітний проєкт, його важко закінчити. Він як вино — чим довше я працюватиму над ним, тим смачніше вийде результат.

Я вирішила розширити цей проєкт тематично, «піти далі», і окрім світлин із музикантами додати кадрів зі звичайними людьми. В Німеччині багато емігрантів з різних країн, де своя культура, музика. Кожна людина має свою енергетику: хтось врятувався від війни, комусь важко адаптуватись на новому місці, хтось сумує за домом. А німці доволі розслаблені, живуть своїм життям.

Я стала знімати усіх охочих. Ми зробили у резиденції своєрідний «день відкритих дверей», і я тут в галереї робила світлини. Я робила фокус на обличчі. Програма з обробки світлин працює тільки з чорно-білою фотографією. Працювала з аналоговою фотографією, тож жодного фотошопу. Все природно і відверто.

Портрети музикантів, надруковані в техніці літографічного друку. Зліва направо — Євген (бас-гітара), Мітя (гітара)

Для мене ідея трансформувати фотографію у звук — експеримент. Цей проєкт багатшаровий, пов'язаний із іншими людьми, тому мені важливо залишатись тут [в Німеччині], аби довести його до логічної крапки.

Думаю також зробити сайт або окремий застосунок на телефон, аби всі охочі могли побачити і почути проєкт. Ідей багато, подивимось, що приготує майбутнє.

Олександра Пономаренко, фотографії — Анна Мельникова, обкладинка — Катерина Дрозд